

REPORT OF THE WORK DONE ON THE MRP PROJECT

RE-CREATION OF SILT BASED CULTIVATION

(PURAN SHETI)

Dated 15/12/2023

SUBMITTED BY

DR. PRAKASH S. PAREINKAR
Discipline of Konkani,
Shenoi Goembab School of Languages and Literature
Goa University , Goa .

To

Goa State Biodiversity Board, Government of Goa

Saligao, Goa.

May 2024

Project Title : “Re-Creation of Silt based cultivation (Puran Sheti) : Photo /Video documentation of the work carried by the farmer till harvest and to create an awareness among the researcher, writers and the students.”

Puran Sheti or silt based paddy farming (Rabi crops) was once upon a time a major source of livelihood among the landless farmers in Sattari, Dharbandora and in Bicholim Taluka. This farming system was practiced on the bank of river *Mhadei* and the other tributaries of *Mhadei* like *Nanoda Nhai*, *Velsachi Nhai*, *Valvanti Nhai* and *Ragada Nhai*, This traditional farming system involved use of only organic manure (*Kusharem*, *Clay*, *Cow dung* etc.).

It was decided to rejuvenate the silt based cultivation (Puran Sheti) by means of generating awareness among the farming community, initially with related to Photo /Video documentation of various steps involved in the process of such farming. Hence, works carried out with the help of local traditional farmer till harvest were planned for video graphing. It is also decided to create an awareness among the researcher, local Puran sheti farmers, writers and the students community at large.

Traditional Method of Farming : Cultivation of Puran Sheti has its own way of farming system. This involved various steps like : 1. Extracting the silt from the selected place and making leveling it with the river water. 2. Installation of *Shitari* at the side of River. 3. Putting a fencing on other three side of Puran Sheti. 4. Putting organic manure (*Kusharem*, *leaves*, *Clay*, *Cow dung*, *Ash* etc.)

Following are the work phases carried out during the last four months.

PHASE -I (30th Dec. 2-23 to 31st Dec. 2023)

Initially we performed survey along the river side of *Mhadei* and with the help of the local farmer Shri. Ganesh S. Paryekar we identified the place of 500 hundred square meter area for the cultivation of paddy at Duryachi Kond, Dhave- Tar, Sattari Goa. The photo and video documentation have been done at this time

(Annexure –I) .

PHASE -II (2nd Jan. 2024)

Further, on above date we invited Local village head from Saverdem Sattari Shri Laximan Gaonkar to do the Bhoomi Poojan. Following invited guest and the local farmer was present during this function.

1. Dr. Hanumant Chopdekar, Programme Director, Discipline of Konkani, Sheno Goembab School of Languages and Literature, Goa University,
2. Shri. Vishwanath Gawas, Zonal Agriculture officer, Valpoi Sattari Goa.
3. Ms, Krupali Naik, Assistant Professor, Discipline of Konkani, Sheno Goembab School of Languages and Literature, Goa University,
4. Dr. Prakash S. Parienkar, Principal Investigator of this project,
5. Shri Ganesh S. Paryekar,
6. Shri Vithoba Pingle,
7. Shri Tulshidas Gaonkar
8. Shri Gokuldar Gaonkar.

Dr. Prakash S. Parienkar welcome the guest and brief about the project. Puran farmer Ganesh S. Paryekar spoke about the Historical background and the important of the Puran Sheti. Invited guest expressed their views at this time.

Shri Ganesh Shetkar & Shri Need Dicholkar helped us in the photo and Video documentation respectively. **(Annexure -II)**

PHASE -III (2nd Jan. 2024 to 20th Jan. 2024)

Shri. Tulshidas Gaonkar, Ms. Laximi Paryekar, Damodar Gaonkar & Darshana Goanka, Ganesh Paryeka, a local farmer were (Three male & two female) deployed to carry out the actual work of Puran Sheti.

The selected place was full of silt deposit which is almost one and half meter of heights. This placed were cleared by doing manual work and made into the plane surface up to the level of the river water. They used Eco friendly traditional method to clear the place. **(Annexure- III)**

PHASE –IV (21st Jan. 2024 to 24th Jan 2024)

Installation of Shitari (fencing at river side) is the major and very difficult task to be carried out. Wooden logs, poles and the branches of the trees were used to for

the shitari. The material were brought from nearby area. Almost 150 meter long shitari was put up at river side of Puran Sheti..

Shri Ganesh S. Paryekar, Tulshidas Gaonkar and Shri Vithoba Pingle worked hard to put up the Shitari and same have been completed on specified time, Shri Ganesh Shetkar & Shri Need Dicholkar have done the Photo and video documentation respectively. (**Annexure -IV**)

PHASE –V (25th Jan. 2024 to 30th Jan 2024)

Eco- friendly fencing have been put up along other three side of the Puran Sheti. We have used small wooden logs, poles and the branches of the trees have were used for the fencing purpose. Strong fencing is needed to protect the crop from the wild animal like wild Boar, Bison and also from domestics animal like Cow, Bull, Buffalo etc.

Shri Ganesh Shetkar & Shri Need Dicholkar have done the Photo and and Video documentation respectively. (**Annexure -V**)

Meanwhile, It was decided to have a rice variety name ‘*Kochri*’ as a paddy crop. The Place were made ready for the Sapling of paddy seeds. The paddy seeds to to keep for the germination before 21 day and it will be ready for the actual transplantation.

Shri Ganesh Shetkar & Shri Need Dicholkar have done the Photo and Video documentation respectively. (**Annexure -VI**)

PHASE –VI (31stJan. 2024 to 2th Feb. 2024)

Mallo a wooden structure were build up which is the provision for to silt and sleep during day/ night time to protect the crop from birds and wild animals. Ganesh Shetkar took the Photos of the same. ((**Annexure -VII**)

PHASE -VII (3th Feb. 2024 to 7th Feb. 2024)

Wooden *Matov* (Penndel) and *Macholi* (Arrangement for sitting) have been put up to make a sitting arrangement for the invited Guest, Experts, Scholars, Students and the other visitors at this site. In addition to these plastics chairs and the carpet were made available to make feasible and comfort for visitors. (**Annexure -VIII**)

PHASE -VIII (8th Feb. 2024 to 11thFeb. 2023)

As we are practicing the organic farming at the site we have used manure like *leaves, Kusharem, Clay and Cow dung etc.* This was spread over the area and it is made ready for the transplantation.

PHASE -IX (13th Feb. 2024)

This is the very important day for us and we have celebrated this day as “PURAN UTSAV” (पुरण उत्सव) where we have carried the work of transplanted of crop.

Formal function have been organized at 10.30 am at the site Puran Sheti. To celebrate this day we have invited Dr. Bhushan Bhawe, Principal of Vidya Prabodhine College of Commerce., Education., Computer & Management, Parvari Goa as a chief guest. Dr. Pradeep Sarmakadam, Member Secretary, Goa State Biodiversity Board, Saligaoas a guest of honour. Shri. Vishwanath Gawas, Zonal Agriculture officer, Valpoi Sattari Goa as special invitee. as Valpoi Sattari Goa. and local village farmer Shri Laximan Goankar was also present on the stage.

Dr. Prakash S. Parienkar, Principal Investigator of the project welcome the dignitaries and brief in details the background of the Puran Sheti and the proposed project undertaken by Goa University. At this occasion we have felicitated following local Puran farmer for their lifelong contribution in cultivation of traditional puran Sheti. They are :

1. Shri Ganesh S. Paryekar,
2. Shri Vithoba Pingle,
3. Shri Tulshidas Gaonkar,
4. Shri Damodar Gaonkar
5. Shri Darshana Goankar respectively.

To encourage and to create an awareness among the students about the conventions practices, we have invited the students from M.A. Konkani, Discipline of Konkani, Shenoji Goembab School of Languages and Literature, Goa University, M.A. Konkani students from Govt. College of Arts, Sci., & Com., Quepem Goa and students of primary School Dyansagar Vidya Mandir, Tar Sattari Goa along with their teachers. We also invited local farmers and the well-wisher to participate to celebrated this day as “Puran Utsav” More than 100 people have been present on this occasion. (Attendance attached)

We have served Refreshment and the lunch to the participants on this day. Shri Ganesh Shetkar & Shri Neel Dicholkar have taken up the photos and done Video documentation respectively. (Annexure -IX)

PHASE -X (20th Feb. 2024)

It came to know that the water level of the Mhadei river recede down, so we made an alternative arrangement of hiring a water pump to supply water for paddy field. (Annexure -X)

PHASE -XI (24th Feb. 2024)

We have invited Mr. Kaladhar Mutwa, a Sindhi writer from Gujarat State as Chief Guest for the function. At this time two School students from Government High School, Sadar Ponda Goa and Vivekanand Dyan Mandir- Keri Sattari, Goa have visited our Puran Sheti along with their Students and teachers, and the student from Ganpat Parsekar College of Education, Harmal Pedne Goa also present during this function.

Shri. Namdev Gawas , Chairman of Swami Vivekanand Education Society Chaired the function, Shri Gopinath Gawas In- Charged Headmaster Vivekanand Dyan Mandir was present as a special invitee. At the beginning Dr. Prakash S. Parienkar, Principal Investigator of the project welcome the guest and briefed about the Puran Sheti. Namdev Gawas spoke about the Puran Sheti culture of Sattari and its economical contributions to the society. Teacher Shri Ramdas Shetkar and Shri Sandeep Shet Verenkar expressed their views on the Puran Sheti. Shri. Gopinath Gawas Compared the programme and Shri Neel Dicholkar gave vote of thanks. (Annexure –XI)

PHASE -XII (15th March 2024)

Growth of paddy crop was very good. The count of the crop was 27 to 33 shoots. Local farmer Shri Ganesh S. Paryekar and other visitors express their opinion and said “They have not seen this type of growth of the crop for last 45 years in their life time”. (Annexure –XII)

PHASE -XIII (8th April 2024)

It have been noticed that the crop have come with a fungal disease called Rice Blast, This was found in advance stage, that to in critical stage of flower panicle emergency. Shri. Vishwanath Gawas, Zonal Agriculture officer, Valpoi Sattari Goa and Dr. Praveen Kumar, Director, CCARI-ICAR, Old Goa suggested us to have Tricyclazole (1g/l) or Carbendazim (!g/l) of water can be sprayed. Accordingly, we have followed his instructions. ((Annexure -XIII))

PHASE -XIV (27th April 2024 to 28th April 2024)

We organized overnight function on 27th April 2024 to discuss in detail about the Puran Sheti and its various stages work process that is carried out during last 4th month. We invited Shri. Vishwanath Gawas, Zonal Agriculture officer, Valpoi Sattari Goa (He could not make it possible due to his health problem), Prof. Rajay Pawar, Principal, College of Theater Art, Ponda Goa, Prof. Rajendra Gad, Dean, Manohar Parrikar School of Law, Governance & Public Policy, Goa University, Prof. Sundar Dhuri, Vice Dean- Academic, Goa University,

Some of the invited member were present during this meet they are :

1. Dr. Narayan Vetrekar, School of Physical and Applied Sciences, Goa University,
2. Shri Akash Gaonkar, Research Scholar, Discipline of Konkani, Shenoi Goembab School of Languages and Literature, Goa University,
3. Shri Piyus Naik, Film Director & DOP, Nagzarwada Bhoma Ponda Goa.
4. Shri Vishnu Narvenkar. Narvem Dicholi Goa.
5. Shri Gaurav Jalmi, Veling Ponda Goa. Shri Nitesh Gaonkar, Dhada, Shel Melaavali Sattari Goa.
6. Shri Gopinath Gawas, In-charge Headmaster, Vivekanand Dyan Mandir, Keri Sattari Goa,
7. Shri Deu Zore, Office Staff of Agricultural office, Valpoi Goa,
8. Shri Ganesh Shetkar, Shirolu Sattar Goa,
9. Shri Nanda Majik, Keri Sattari Goa
10. Shri, Vithoba Pingle,Dhave – Tar Sattari Goa.
11. Shri Ganesh S. Paryekar, Dhave – Tar Sattari Goa.
12. Shri Tulshidas Gaonkar, Kushem Sattari Goa.
13. Shri Dasharath Gaonkar, Dhave Sattari Goa.
14. Ms. Shalmali Sawant Parienkar, Dhave – Tar Sattari Goa.

This was the wild experience to the invites by staying overnight in the farm itself with minimum required facilities. (**Annexure -XIV**)

It is happy to note that following School, Colleges & Goa University Students visited Puran site along with their teachers.

1. Discipline of Konkani, Shenoi Goembab School of Languages and Literature, Goa University,
2. Govt. College of Arts, Sci., & Com., Quepem Goa.
3. Dyansagar Vidya Mandir, Tar Sattari Goa.
4. Government High School, Sadar Ponda Goa.
5. Vivekanand Dyan Mandir- Keri Sattari, Goa.
6. Ganpat Parsekar College of Education, Harmal Pedne Goa.
7. Government High School, Shelpe Khurd, Sattari Goa.

Some prominent personalities and other interested visitors visited the site, Some of them are:

1. Mr. Niraj Naik, Owner Digital Goa.
2. Rupesh Gawas, Vocal Singer and Faculty at Kala Academi Goa.
3. Dr. Prnanand Chari, Associate Prof, Shri Mallikarjune College, Delem Cancon Goa.
4. Deepraj Satordekar, Assistant Prof, Govt. College of Arts, Sci., & Com., Quepem Goa.
5. Abhishek Goankar- Teacher, Dyansagar Vidya Mandir, Tar Sattari Goa.
6. Pallavi Polekar- Teacher, Dyansagar Vidya Mandir, Tar Sattari Goa
7. Sandeep Shet Verenkar- Teacher, Government High School, Sadar Ponda Goa.
8. Dr. Bhushan Bhawe, Principal of Vidya Prabodhine College of Commerce., Education., Computer & Management, Parvari
9. Shri. Vishwanath Gawas, Zonal Agriculture officer, Valpoi Sattari Goa.
10. Shri. Namdev Gawas , Chairman of Swami Vivekanand Education Society, Keri Sattari Goa.
11. Ashok Nene- Writer, Sonal Sattari Goa.
12. Sapana Samant- Journalist, Valpoi Sattari Goa.
13. Govind Potekar – Pomurpha Bardez Goa.
14. Mr. Kaladhar Mutwa, Sindhi writer from Gujrat, India.
15. Pantaleao Fernandes- Photographer & Writer.
16. Veera Gosavi, Physical Teacher from Old Goa Educational Institute, Old Goa Tiswadi.

- 17.Nakul Dhawaskar, Drilling Fluid Supervisor, drilling Department, Cairn Oil and Gas Vedanta Ltd, Mangala Processing Terminal, Barmer Rajasthan, India.
- 18.Pandurang Gawde, Writer and Sahitya Akademi Prize winner translator,
- 19.Naman Dhawaskar – Writer and Social worker, Koperdem Sattari Goa.
- 20.Savita Paryekar- Teacher. Govt. High School, Saverdem Sattari Goa.
- 21.Nanda Majik, Teacher. Govt. High School, Pissurlem Sattari Goa.
- 22.Uday Gude
- 23.Shubham Gude
- 24.Nitin Bakahle
- 25.Clive Figueiredo (**Annexure -XV**)

As per our local farmers Puran Sheti will be ready for harvesting at the 4th week of May 2024. (**Annexure –XVI**) We have given a wide publicity to this project which has been appreciated by all section of people. (**Annexure –XVII**)

You may please investigate the site and release first installments at the earliest.

Yours Faithfully,

Dr. Prakash S. Parienkar,
Principal Investigator,
School of Languages and Literature,
Shenoi Goembab School of Languages and Literature
Goa University,

Annexure – I (पुरणीच्या जमनीची सर्वे)

Annexure – II (भूमी पुजन)

Annexure – III (माती काडपाचें काम)

Annexure – IV (शितारी लावपाचें काम)

Annexure – V (पुरण शेताच्या वंयचें काम)

Annexure – VI (तरवो घालप)

Annexure – VII (पुरण शेताची राखण करपाक माळो)

Annexure – VIII (माटव आनी माचोळी)

Annexure – IX

Annexure – X (पंपाचें पुरणीक उदक)

Annexure – XI (सिंधी लेखक कलाधर नुतवा हाची पुरण शेताक भेट)

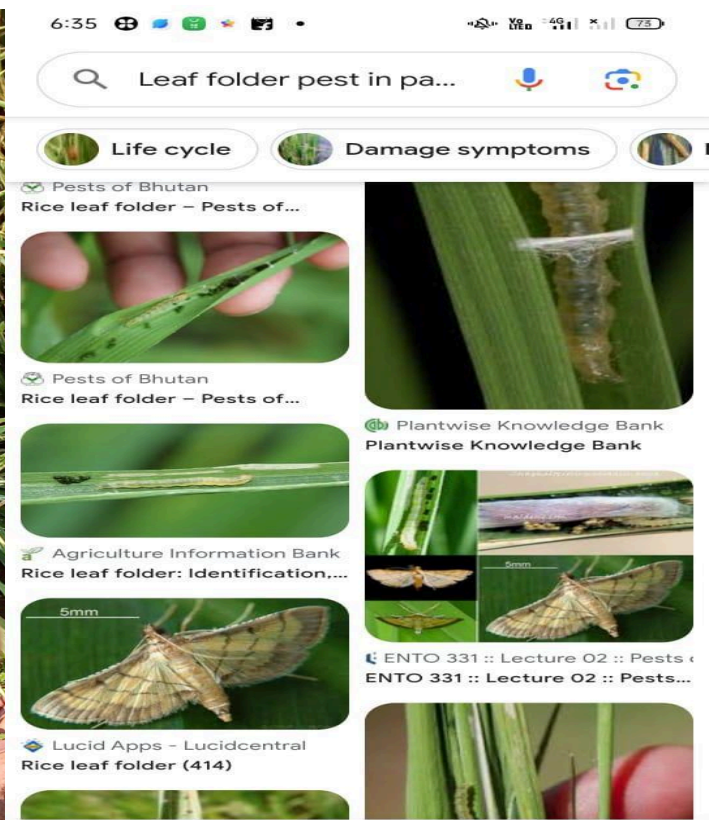

Annexure – XII (पुरणीचें थांब)

Annexure – XII (पुरणीक लागिल्लो रोग)

Annexure – XII

Annexure – XIV (पुरण शेताचेर चर्चा आनी रातचो शेतांत राबितो)

Annexure – XV (भेट दिल्ल्या व्यक्तींचीं नांवां:हजेरी)

DATE	NAME & ADDRESS
13/12/24	राधाकांत मंडल, गोलकुटा, जिला
13/12/24	गोविंद, जिला (इंजीनियरिंग)
13/12/24	गोबिंद, बिरसा, जिला
13/12/24	गोबिंद, हुसैन, जिला
13/12/24	डॉ. प्रकाश, जिला
13/12/24	जिला, गोबिंद, जिला
13/12/24	जिला, जिला, जिला
13/12/24	जिला, जिला, जिला

DATE	NAME & ADDRESS	CONTACTS	E-MAIL	REMARKS
27/04/2024	Narayan Vethekar	9423211264	vethekar.narayan@unig- co.ac.in	First ever experience of Purav Shakti,
27/04/24	आकाश चावका	7318760441	akashgankar838@gmail.com	पुण्या... "असाल नटिन्या अश्वीन शक्तीची होविनी काशी... हे अदाच आयकुप असाल पूण पुण्या किने? पुण्या कशी शक्तीने पळव वहेल अशी एक शक्ती अशिन ने आयल पुण्या जाल हे शक्ती अश्वीन शक्तीने.
23/04/24	राधा शावका	7109868431	vishwanaradkar8896@gmail.com	राधाशक्ती उवासीन, गंधाशक्ती अश्वीन... आयल अश्वीन अश्वीन पुण्याशक्ती अश्वीन...
27/4/24	देवेंद्र ड. शिंदे	9764631724		
27/4/24	राजेंद्र सी. डांड	9423883169	rsgad@unigco.ac in	Wonderful activity connecting to nature

Annexure – XVI (पुरण शेताची सद्द स्थिती)

Annexure – XVII (बातम्यांची कांय कात्रणां)

म्हादईकाठी पुन्हा बहरू लागलीय पुरण शेती

धावे-तार येथे प्रयोग : प्रकाश पर्येकर आणि स्थानिक शेतकऱ्यांच्या कष्टातून मिळतेय पुनरुज्जीवन

गणेश शेटकर

लोकमत न्यूज नेटवर्क
पणजी : म्हादई आणि इतर उपनद्यांच्या काठावर एकेकाळी मोठ्या प्रमाणात पुरण शेती केली जात होती. लुप्त झालेला हा शेतीचा प्रकार आजच्या पिढीला किमान पाहता तरी यावा, त्याचा अभ्यास करता यावा, यासाठी धावे-तार, सत्तरीतील लेखक डॉ. प्रकाश पर्येकर यांच्या पुढाकाराने आणि स्थानिक शेतकऱ्यांच्या कष्टातून 'पुरण शेती' पुनर्जिवित केली जात आहे. तार येथील दुऱ्याची कोंडजवळील पात्रात 300 चौरस मीटर जागेत पुरण शेत तयार होत आहे. डिसेंबरमध्ये पुरण शेतीचे काम सुरू झाले असून, फेब्रुवारीमध्ये येथे लागवडीचे काम सुरू होईल. पुरण शेतीचा अनेक वर्षांचा अनुभव असलेले गणेश पर्येकर, लक्ष्मी पर्येकर, विठोबा पिंगळे, दर्शन आणि दामोदर गावकर या शेतकऱ्यांच्या अचक परिश्रमामुळे लुप्त झालेला शेती प्रकार आजच्या पिढीला पाहता येणार आहे. डॉ. पर्येकर यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, सत्तरीतील कडवळ ते गांजेपर्यंत सुमारे 23 गावांमध्ये पुरण शेती केली जात असे. 400हून अधिक कुटुंबीय अशी शेती करायचे.

धावे - तार, सत्तरी येथे सुरू असलेली पुरण शेती. दुसऱ्या छायाचित्रात तेथे रावणाचा शेतकऱ्यांसोबत डॉ. प्रकाश पर्येकर.

...अशी चालते प्रक्रिया

भातशेतीला आवश्यक मुबलक जमीन उपलब्ध नसल्याने नदीच्या काठी ही अशी शेती केली जात असे. पावसाळ्यात नदीपात्राच्या काठी मोठ्या प्रमाणात टांग, वाळू, माती आणि पालापाचोळ्यांचा थर साचतो. कडकरी, शेतकरी महिना - दीड महिना जवळीक येताना कलम काढावर शेतीसाठी आवश्यक जमीन तयार करतात. गरज असले तेव्हाच पाणी पुरवठा पूर्णगतीत होणार याप्रमाणे पुरणीची जमीन केली जाते. नदीच्या पात्रात पाण्यात विरहित पद्धतीने शिंतारी लावली जाते. जनावरांनी पिकाची नासाडी करू नये, याकरिता नदीचे पात्र गमकत इतर तिथी वाजून पुरण शेतीच्या संशोधनातील गव्य कुंपण घातले जाते. शेताच्या मधोमध उंच माळा तयार करून राखण करण्यासाठी रात्रीच्या वेळी शेतावर येथे राहू राहको. वन्यप्राणी आल्यास धाडरून पळून जावेत, याकरिता फटाक्याची माळही तयार केली जात असे. हे महिन्यात पावसाळा सुरू होण्यामुळे कामगिरीची कामे पूर्ण व्हायची. पावसाळ्यात अनेकांनी शेती वाहून नेल्याच्याही घटना आहेत. शेतकऱ्यांच्या उपजीविकेचा महत्वाचा भाग असलेली ही पुरण शेती आता पूर्णपणे बंदच झाली आहे.

कादंबरी लिखाणातून प्रेरणा

गोवा विद्यापीठ कोंकणी अध्ययन शाखेचे सदस्यगिणी प्राध्यापक आणि उपअधिष्ठाता (संशोधन) पदी कार्यरत असलेल्या डॉ. पर्येकर यांनी पुरण शेतीवर १९९८चासून संशोधन अभ्यास आणि संशोधन करून 'पुरण कादंबरीचे लेखन केले आहे. अलीकडेच या कादंबरीला मंगळूर येथील कोंकणी भाषा आणि संस्कृती प्रतिष्ठानचा विमलाला ह्यू. पे साहित्य पुरस्कार प्राप्त झाला आहे.

यामुळे सत्तरीतील पुरण शेती पत एकादा चर्चेत आली. पुरण कादंबरीचे लेखन सुरू असताना पुरण शेती पत एकादा उभी करण्याचा त्यांचा विचार होता. पुरण शेतीचा अनुभव असलेल्या तार परिसरातील शेतकऱ्यांच्या मेहनतीचे पुरण प्रत्यक्षात उभी राहत आहे. गोवा विद्यापीठ अध्ययन शाखा, शरी गोंयबाब भाषा साहित्य महाराष्ट्रा आणि गोवा जैवविविधता मंडळाचेही याकरिता सहकार्य लाभणार आहे.

Goa Main
Page No. 17 Jan 31, 2024
Powered by: emilego.com

गोंय विद्यापीठ
कोंकणी अध्ययन शाखा
शणै गोंयबाब भाषा आनी साहित्य महाशाला
आनी
गोंय राज्य जैवविविधता मंडळ, सालगांव गोंय
दुऱ्याची कोंड, धावे-तार, सत्तरी हांगां ता. 13 फेब्रुवारी 2024 हे दिसा
वेळ: सकाळीं 10 वरांचेर

घडोवन हाडटा

पुरण उत्सव

अध्यक्ष
प्राचार्य डॉ. भूषण भावे
(विद्याप्रबोधिनी महाविद्यालय- परवरी गोंय)

मुखेल सोयरे
डॉ. प्रदीप सरमोकादम
(सदस्य सचीव, गोंय राज्य जैवविविधता मंडळ, सालगांव गोंय)

मानाचे सोयरे
डॉ. हनुमंत चोपडेकार
(संचालक, कोंकणी अध्ययन शाखा, गोंय विद्यापीठ)

खास आमंत्रित
श्री. विश्वनाथ गांवस
(विभागीय कृषी अधिकारी, सत्तरी, गोंय)

तुमकां सगळ्यांक आग्रहाचें आमंत्रण.

डॉ. प्रकाश पर्येकर
(मुखेल अन्वेशक, पुरण शेती पुर्ननिर्मिती प्रकल्प)

Farmers, enthusiasts push to revive Puran Sheti

Unique farming technique once thrived along Mhadei riverbank in Sattari taluka

Abdulla Khan
Valpoi

A kind of movement has been launched to revive the unique silt-based system of paddy cultivation called 'Puran Sheti', which once thrived along the Mhadei riverbank and was the only source of livelihood for a large number of farmers of Sattari taluka.

A group of farmers from Tarir-Dhave have taken up the challenge, holding out a hope for the Puran Sheti. A project pushed by Associate Professor at Goa University Dr Prakash S Parienkar aims to document the unique farming practice so as to create awareness on it.

Parienkar, a strong enthusiast of the particular form

Students transplant paddy saplings as part of the project in Tarir-Dhave in Sattari. ■ **Abdulla Khan**

of farming, says that people of Sattari has lost a great be-
queath from the ancestors.

There were more than 550 families involved in this paddy cultivation along the bank of Mhadei river and its tributaries, he says.

"This was a major farming

system in the taluka which needs to be preserved for the posterity. This ancient form of farming was practised in the Western Ghats before ploughing of fields was known," explains Dr Parienkar, a Sahitya Akademi award winner.

He is the principal Investigator of the project titled 'Rejuvenation of Puran Sheti', which aims at making photo and video documentation of the farming activity so as to create awareness among researchers, locals, writers and students.

Under the project, around 300 square metre of land has been taken up in Dhawe-Tarir to give a new lease of life to the moribund agriculture practice.

"Puran Sheti stopped completely after 2005 due to the construction of check dams on the Mhadei and other tributaries. I feel the farming technique needs to be documented in the form of photography and videography etc," he says,

adding that the organic farming system needs to be studied scientifically. Under the project, researchers, students and writers will get an opportunity to study and experience how the silt-based system of paddy cultivation is carried out.

As part of the initiative, a photo exhibition, documentary, seminar, and discussions will be organised for passing on the farming knowledge to posterity.

In the past, people living along the banks of the Mhadei were totally dependent on Puran Sheti for their livelihood, says a senior citizen who carried out the ancient method of farming in Bhironnem.

► Continued on P 10

Farmers, enthusiasts push to revive...

► Continued from P 1

However, the construction of bandharas and check dams spelled a doom to the farming technique as the government pushed for rainwater harvesting schemes.

The bandharas caused the upstream area of the river to remain submerged as there has been a rise in water level. This caused cultivation along the riverbank difficult.

Farmers, who used to raise paddy crops through the unique farming technique, cry foul over its slow death. They say the government has not paid any compensation to them.

When asked what steps need to be taken by the authorities, the farmers said, "The government should encourage locals to revive the organic farming method. The government needs to come up with

schemes and identify sites for cultivation."

Agriculture experts also called for necessary steps to resuscitate Puran Sheti.

A few Puran Sheti farmers say that there have been no government records on the cultivated land as there is no land index for the stretch of the river, which is marked as a waterbody in the survey plan. Moreover, the cultivation lasted only for three to four months.

विस्मृतीत गेलेली 'पुरण' शेती म्हादई काठी परत बहरणार

पर्ये, सह्याद्री (प्रतिनिधी):

विस्मृतीत गेलेली पुरण शेती पुन्हा एकदा म्हादई नदीच्या तिरावर उभी राहवी, शेकडो वर्षांचे तिचे वैभव नव्या दुवा पिढीला पहाता यावे, संशोधक तसेच विविध क्षेत्रात कार्यरत असलेल्या व्यक्तींना तिचा अभ्यास करता यावा हा उद्देश ठेवत समोर ठेऊन पुरण शेतीच्या संपूर्ण प्रक्रियेचे दस्तऐवजीकरण करण्याचे ठरविले आहे. गोवा राज्या जैवविविधता मंडळ यांच्या सहकार्याने कौकणी अध्ययन शाखा, शांती गोंयबाब भासा आणि साहित्य महाराष्ट्र, गोवा विद्यापीठ तर्फे हा अभिनव उपक्रम राबविण्यात येणार आहे. या उपक्रमा अंतर्गत पुरण शेती संदर्भातील संशोधित माहिती, छायाचित्र आणि चलचित्रांद्वारे तिचे दस्तऐवजीकरण करून ते जनतेला उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. सदर उपक्रम गोवा विद्यापीठाचे कौकणी शिक्षक आणि सतरीचे सुपुत्र साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेते डॉ. प्रकाश पर्येकर यांनी हाती घेतला आहे. म्हादईच्या खोऱ्यात असलेली म्हादई नदी तसेच खडिपर, रणज, वाळवंटी, वैजसाणी नदी, नानोडपी नदी या उपनद्यांच्या पात्रात गेली अनेक वर्षे स्थानिक लोक पुरण शेती वनत असत. डॉ. पर्येकर यांनी केलेल्या सर्वेक्षणांत म्हादई नदीच्या पात्रात पाचशेहून अधिक कुटुंबे पुरण शेती करतली. म्हादई नदीवर बांधलेल्या

पुरण शेतीच्या शुभारंभ प्रसंगी डॉ. प्रकाश पर्येकर, डॉ. हनुमंत चोपडेकर, विश्वनाथ गावस, गणेश पर्येकर, तुळशिदास गावकर, फटो गावकर, लक्ष्मण गावकर, विठोबा पिंगळे.

वसंत बंध्याचामुळे २००५ नंतर पुरण शेती क रणे कठीण झाले असून ती आज काळाच्या पडदाआड गेली आहे. सदर पुरण शेती दुवाची कोड, काळे, जार आदी शेते बाजाराच्या शेतात असून

शुभारंभाच्या काळात कौकणी अध्ययन शाखेचे संचालक डॉ. हनुमंत चोपडेकर, सतरीचे विभागीय कृषी अधिकारी विश्वनाथ गावस उपस्थित होते. या शेती पुरण शेती करणाऱे शेतकरी यांच्या

तुळशिदास गावकर, फटो गावकर, लक्ष्मण गावकर, विठोबा पिंगळे उपस्थित होते. सुरुवातीला डॉ. प्रकाश पर्येकर यांनी सर्वोपे स्वगत करून प्रारंभिक केले. प्रा. कुम्वली नायक यांनी आभार मानले.

कृषी संस्कृतीच्या जतनाची गरज : सिंधी लेखक - कलाधर मुतवा

विवेकानंद विद्यार्थ्यांची धावे तार येथे पारंपरिक पुरण शेतीला भेट

वाळपई, सह्याद्री (प्रतिनिधी):

आमची पारंपारीक कृषी संस्कृती टिकली तरच आमचे जीवन टिकेल. आमच्या गावा - गावातील कृषी संस्कृतीचे आम्ही जतन आम्हीच करायला हवे. आमच्या कृषी संस्कृतीच्या वेगवेगळ्या विषयांचा अभ्यास करणे आणि ती आत्मसात करून प्रत्यक्षात अमलात आणणे ही काळाची गरज झालेली आहे असे प्रतिपादन प्रसिद्ध सिंधी लेखक कलाधर मुतवा यांनी सांगितले. ते धावे तार सावई येथे पारंपारीक पुरण शेतीचा अभ्यास करायला आलेल्या विवेकानंद ज्ञान मंदिर विद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांच्या कृषी संस्कृती अभ्यास कार्यक्रमात बोलत होते.

विवेकानंद विद्यालयाच्या कृषी संस्कृती अभ्यास कार्यक्रमात विद्यालयाचे नववीचे विद्यार्थी, विद्यालयाचे प्रभारी मुख्याध्यापक गोपिनाथ गांवस, शिक्षक रामदास शेटकर, पुरण शेतीकरी गणेश पर्येकर, गणपत पासेकर कॉलेज ऑफ एज्युकेशन हस्पल गोवा चे विद्यार्थी शिक्षक स्वामी गांवस, भक्ती सुतार, आशा भावे आणि वस्तला देसाई उपस्थित होते.

प्रकाश पर्येकर म्हणाले, आमच्या पुर्वजांनी शेकडो वर्षांपासून ही पुरण शेती परंपरा जतन करून ठेवली होती. या पुरण शेतीवरच आमच्या सतरीच्या अनेक गावातील लोक निर्भर होते. वेग वेगळ्या गावांतील शेकडो पुरण शेती म्हादईच्या काठावर केली जायची. ही शेती पुन्हा वीस वर्षांनी आता पुनर्जिवीत केली गेली आहे. याचे जतन आणि संवर्धन करणे आता आमची जबाबदारी आहे.

यावेळी स्वामी विवेकानंद स्मृती संघ शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष नामदेव गांवस यांनी पुरण शेतीच्या कटाविषयी व ती कशा प्रकारे केली जायची यावर सखोल माहिती दिली.

त्या यावेळी सतरीतील शेतकरी ज्या वेगवेगळ्या भाताच्या जातींची लागवड करायचे यावर सविस्तर माहिती दिली.

यावेळी स्वामीविवेकानंद स्मृती संघ शिक्षण संस्थेच्या वतीने, साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त डॉ. प्रकाश पर्येकर यांचा खास सन्मान करण्यात आला.

तसेच सिंधी साहित्यिक कलाधर मुतवा यांचा ही खास सत्कार करण्यात आला.

धावे - तार येथे विवेकानंद विद्यार्थी यांनी पुरण शेतीला भेट दिली त्यावेळी त्यांच्यासोबत डॉ. प्रकाश पर्येकर, गोपिनाथ गांवस, सिंधी लेखक कलाधर मुतवा व इतर.

विवेकानंद विद्यालयाच्या कृषी संस्कृती अभ्यास कार्यक्रम अंतर्गत विद्यार्थ्यांनी पुरण शेतीचा प्रकारा विषयी माहिती जाणून घेतली. तसेच या पुरण

शेतीतील माझावरचा अनुभव घेतला. पुरण शेतीची जवळून पाहणी करून ती कशा प्रकारे केली जाते याचीही माहिती जाणून घेतली.

यावेळी सर्व शिक्षकांना आणि मान्यवरांना पुरण कादंबरी भेट देऊन त्यांचा सन्मान करण्यात आला. आली

गोंय विद्यापीठ
कोंकणी अध्ययन शाखा
शणै गोंयबाब भाशा आनी साहित्य महाशाला
आनी
गोंय राज्य जैवविविधता मंडळ, साळगांव गोंय
दुन्याची कोंड, धावें-तार, सत्तरी हांगां ता. 13 फेब्रुवारी 2024 हे दिसा
सकांळी 10 वरांचेर
घडोवन हाडटा

पुरण उत्सव

अध्यक्ष
प्राचार्य डॉ. भूषण भावे
(विद्याप्रबोधिनी महाविद्यालय- परवरी गोंय)

मुखेल सोयरे
डॉ. प्रदीप सरमोकादम
(सदस्य सचीव, गोंय राज्य जैवविविधता मंडळ, साळगांव गोंय)

मानाचे सोयरे
डॉ. हनुमंत चोपडेकार
(संचालक, कोंकणी अध्ययन शाखा, गोंय विद्यापीठ)

खास आमंत्रित
श्री. विश्वनाथ गांवस
(विभागीय कृशी अधिकारी, सत्तरी, गोंय)

तुमकां सगळ्यांक आग्रहाचें आमंत्रण.

डॉ. प्रकाश पर्येकार
(मुखेल अन्वेशक, पुरण शेती पुर्ननिर्मिती प्रकल्प)

पुरण शेती म्हणजे कृषी विचारांचे भांडार

राजेंद्र गाड : धावेतील प्रकल्पाला विद्यार्थ्यांची भेट

गणेश शेटकर

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पणजी : राष्ट्रीय शिक्षण धोरणा अंतर्गत पारंपरिक ज्ञानावर अधिक भर देण्यात आला असून हजारो वर्षे जपून ठेवण्यात आलेले आणि स्थानिकांच्या चिंतनातून निर्माण झालेले हे भांडार अभ्यासणे महत्वाचे आहे, असे विचार गोवा विद्यापीठाच्या मनोहर परींकर कायदा, गव्हर्नन्स आणि पब्लिक पॉलिसीचे अधिष्ठाता प्रा. राजेंद्र गाड यांनी व्यक्त केले.

पुरण शेतीला पुर्नजीवित करून आदिम कृषी संस्कृतीचा ठेवा सर्वांना पाहण्याची संधी दिल्याबद्दल पुरण शेतीसाठी पुढाकार घेतलेले गोवा विद्यापीठाचे सहायक प्राध्यापक डॉ. प्रकाश पर्येकर यांचे आभार मानले.

गोवा विद्यापीठ आणि गोवा मंडळ यांच्या सहकार्याने सदर पुरण प्रकल्प धावें-तार सत्तरी येथे म्हादई नदीच्या तीरावर जानेवारी महिन्यापासून राबविण्यात येत आहे. पुरण शेतीवर आयोजित विशेष चर्चासत्रात थिएटर आर्ट महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रा. राजय पवार, गोवा विद्यापीठाच्या रसायन शास्त्र महाशाळाचे

पुरण शेतीवर झालेल्या विशेष कार्यक्रमात सहभागी झालेले प्रा. राजेंद्र गाड, प्रा. सुंदर धुरी, प्रा. नारायण अत्रेकर, डॉ. प्रकाश पर्येकर आणि प्रा. राजय पवार.

उपअधिष्ठाता (प्रशासन) प्रा. सुंदर धुरी, शाणै गोंयबाब भाषा आणि साहित्य महाशाळेचे उपअधिष्ठाता डॉ. प्रकाश पर्येकर उपस्थित होते.

डॉ. पर्येकर यांनी प्रास्ताविक केले. नील डिचोलकर यांनी मान्यवरांना पुष्प तसेच गोपिनाथ गांवस यांनी तयार केलेल्या कापडी पिशव्या प्रदान करण्यात आल्या. विस्मृती आड गेलेली पुरण शेती स्थानिक पुरण शेतकऱ्यांच्या सहकार्याने पुनर्जीवित केल्याबद्दल डॉ. पवार यांनी शेतकऱ्यांचे कौतुक केले.

पुरण शेतीच्या परिसरात एक रात्र राहून पुरण शेतीच्या संबंधात विविध विषयांवर चर्चा करण्याचा अभिनव उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी गोवा विद्यापीठाच्या अप्लायड अँड फिझिकल सायन्सचे महाशाळेचे प्रा. नारायण वेत्रेकर, विद्यापीठाचे संशोधक विद्यार्थी आकाश गांवकर, गौरव जल्मी, पीयूष नाईक, विष्णू नावेंकर, गणेश पर्येकर, विठोबा पिंगळे, तुळशिदास गांवकर, नंदा माजीक आणि स्थानिक पुरण शेतकरी देऊ झोरे उपस्थित होते.

